

СПРАВА «ДЕНИСОВ ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF DENISOV v. UKRAINE)

(Заява №76639/11)

Стислий виклад рішення від 25 вересня 2018 року

У 2011 році Рада суддів адміністративних судів України за результатами проведеної у суді перевірки звернулася до Вищої ради юстиції (далі — ВРЮ) з поданням про звільнення заявника з посади голови суду у зв'язку з неналежним виконанням ним своїх адміністративних обов'язків. ВРЮ розглянула справу заявника без його участі та вирішила звільнити його з посади голови суду.

Заявник оскаржив рішення ВРЮ до Вищого адміністративного суду України (далі — ВАСУ), стверджуючи, що його звільнення було незаконним та необґрунтованим. Провадження завершилось відмовою ВАСУ у задоволенні позову заявника у зв'язку з його необґрунтованістю. У своїй постанові ВАСУ вказав, зокрема, що заявник не оскаржив фактів, що стали підставою для його звільнення, і тому ці факти вважались встановленими; нагадав про недоліки в роботі заявника, за які він ніс відповідальність; та відзначив, що право заявника взяти особисту участь у провадженні не було порушене, оскільки ВРЮ вжила всіх необхідних заходів для його повідомлення про засідання, а заявник не навів жодної поважної причини для відсутності на засіданні.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на невідповідність вимогам незалежності та безсторонності проваджень у ВРЮ та ВАСУ щодо звільнення його з посади голови Київського апеляційного адміністративного суду. Він також скаржився, що ВАСУ не забезпечив належний перегляд його справи, обмеживши тим самим, його право на доступ до суду.

Заявник також скаржився за статтею 8 Конвенції на порушення його права на повагу до приватного життя внаслідок його звільнення з посади голови суду; за статтею 18 Конвенції, стверджуючи, що його звільнення переслідувало приховані політичні цілі; статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, що він був позбавлений можливості отримувати вищу заробітну плату та пенсію; пунктом 1 статті 6 Конвенції на порушення принципів рівності сторін, юридичної визначеності та «суду, встановленого законом», а також недотримання вимоги щодо належної обґрунтованості рішень; статтею 13 Конвенції, що у його справі не було ефективного засобу юридичного захисту.

Розглянувши скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції та посилаючись на свою попередню практику у справі «Олександр Волков проти України», Європейський суд дійшов висновку, що у провадженні у ВРЮ не було забезпечено гарантій незалежності та безсторонності. Зокрема, Європейський суд вказав, що ВРЮ була сформована та працювала відповідно до тих самих конституційних положень, що й у справі «Олександр Волков проти України». Члени ВРЮ, які становили більшість, не були суддями і могли вплинути на результат провадження. Крім того, Європейський суд звернув увагу на особисту упередженість окремого члена ВРЮ щодо заявника, який спочатку відіграв роль у попередній перевірці у справі заявника та внесений до ВРЮ подання про його звільнення в якості голови Ради суддів адміністративних судів України, а потім взяв участь у прийнятті рішення ВРЮ по суті справи заявника.

Щодо перегляду справи ВАСУ Європейський суд також посилаючись на свої попередні висновки у справі «Олександр Волков проти України» вказав, що у цій справі ВАСУ діяв в межах того самого законодавства з такими самими обмеженими повноваженнями та невизначеностями щодо можливих правових наслідків. Європейський суд вказав на серйозні невідповідності між наведеними та фактичними підставами перегляду справи заявника, зокрема, у постанові ВАСУ зазначив, що заявник не оскаржував факти, що стали підставою для його звільнення, і тому ці факти були визнані встановленими. Цей висновок не узгоджується з підставами, наведеними заявником у позові до ВАСУ, в якому він чітко оскаржує ці факти. ВАСУ також не оцінив, чи відповідало провадження у ВРЮ принципам незалежності та безсторонності та не навів жодних підстав щодо цього. Крім цього, у цій справі перегляд ВАСУ не відповідав вимозі незалежності та безсторонності, оскільки судді ВАСУ перебували в межах дисциплінарної юрисдикції ВАСУ та у зв'язку з цим не могли проявити «незалежність та безсторонність», як того вимагала стаття 6 Конвенції.

З огляду на це Європейський суд дійшов висновку, що ВРЮ не забезпечила незалежний та безсторонній розгляд справи заявника, а подальший перегляд ВАСУ його справи не виправив недоліки щодо процесуальної справедливості та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Скаргу заявника за статтею 8 Конвенції Європейський суд відхилив як несумісну з Конвенцією за критерієм *ratione materiae* відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції, оскільки причини звільнення заявника не були пов'язані з його «приватним життям» у розумінні статті 8 Конвенції, і наслідки цього заходу не вплинули на його «приватне життя».

Інші скарги заявника за статтями 18 Конвенції, статтею 1 Першого протоколу до Конвенції Європейський суд відхилив як явно необґрунтовані відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції, оскільки вони не виявляли жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї. З огляду на фактичні обставини справи та наведені висновки за пунктом 1 статті 6 Конвенції Європейський суд дійшов висновку, що основні юридичні питання за Конвенцією були вирішені та що немає необхідності у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті решти скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД

«1. *Оголошує* одноголосно прийнятною скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо принципів незалежності та безсторонності суду;

2. *Оголошує* більшістю непринятною скаргу за статтею 8 Конвенції;

3. *Оголошує* одноголосно неприйнятними скарги за статтею 18 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції;

4. *Постановляє* одноголосно, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції щодо принципів незалежності та безсторонності суду;

5. *Постановляє* одноголосно, що немає необхідності розглядати прийнятність і суть решти скарг;

6. *Постановляє* одноголосно, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, що мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

7. *Відхиляє* шістнадцятьма голосами проти одного решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»